

Příloha 1

„AFRICKÁ SVĚTOVÁ VÁLKA“

Demokratická republika Kongo (DRK) je třetí největší zemí Afriky (2 345,41 tisíc km²), má 70 milionů obyvatel, z nichž asi tři čtvrtiny žijí pod hranicí chudoby. Přitom z hlediska množství a rozmanitosti přírodního bohatství je DRK jednou z nejbohatších zemí světa. Ze svého nerostného bohatství však od získání nezávislosti na Belgii v roce 1960 obyvatelé Konga pramálo získali. Přes třicet let zemi vládli diktátor Mobutu Sese Seko. V 90. letech DRK zachvátily hned dva válečné konflikty.

Nejzávažnějším se stal konflikt, kterému se přezdívá „africká světová válka“, neboť se do něj zapojilo osm afrických zemí přímo a mnohé další nepřímo. Roznětkou byla genocida v sousední Rwandě, jejíž strůjci uprchli přes hranici na západ do DRK. Na území Konga vedla od roku 1998 aliance prezidenta Kabily, podporovaná sousední Angolou, Zimbabwe, Čadem a Namibií, obrannou válku proti povstaleckým hnutím na východě země a jednotkám Rwandy, Ugandy a Burundi, které do země intervenovaly.

Neúnosně dlouhé trvání války bylo zapříčiněno rozsáhlou ilegální těžbou nerostných surovin, zejména drahých kovů a jejich prodejem, nad kterým neměla vláda nejmenší kontrolu. Jako reakce OSN byla v roce 2000 nasazena a dodnes tam operuje největší mise všech dob pod názvem MONUSCO. [1] Vojáci mírových sil dosáhli pouze toho, že vytvořili několik bezpečných zón, avšak ilegálnímu obchodu zabránit nedokázali. Vytěžené suroviny se vyvážejí z Konga ilegálně přes území kontrolovaná rebely či ozbrojenými skupinami cizích států. Poněkud absurdní statistika uvádí, že největším oficiálním vývozcem koltanu není DRK, ale sousední Rwanda, na jejímž území téměř žádné zdroje nejsou.

Přírodní bohatství DRK

Stát má neobyčejné zásoby vzácných kovů a minerálů. V Konžské pánvi se rozkládá druhý největší tropický deštný prales, na pobřeží i v pevninském šelfu se nachází naleziště ropy. Kongo má také obrovské vodní zdroje, stejnojmenná řeka je po Amazonce druhá nejvodnatější na světě. V zemi se nachází naleziště diamantů, zlata, kobaltu, cínu, mědi, uranu, zemního plynu a koltanu.

KOLTAN

Koltan (zkratka pro kolumbit-tantalit) je sloučenina dvou vzácných kovů, která dosahuje výjimečné tvrdosti a neobyčejně dobré vodivosti. Proto má surovina široké uplatnění v průmyslu, a to od zdravotnictví přes výrobu vysoce odolných materiálů, turbín, balistických střel, vojenských zařízení a jaderných reaktorů až po součástky mikročipů (základní složka pro výrobu mobilů, počítačů a další spotřební elektroniky).

Odhaduje se, že 80 % světových nalezišť koltanu se vyskytuje v oblasti Velkých jezer ve středu Afriky. Ačkoli se tam setkávají hranice Konga, Rwandy, Ugandy a Burundi, zásoby se nalézají výhradně na území Konga. Právě v této oblasti probíhaly hlavní fáze války a území dodnes není pod kontrolou vlády. Kov se těží v povrchových dolech nebo z černých písků říčních nebo mořských náplavů. Kopáč koltanu nepotřebuje žádné speciální technické vybavení. Při procesu zpracování, který probíhá v průmyslových zemích, se tantalová ruda po přetavení promění v jemný prášek, který velmi dobře drží elektrické napětí. Ne náhodou proto bývá konflikt v Kongu označován jako válka o zdroje moderních technologií.

ZEMĚ VE VÁLCE

Odhaduje se, že válka v Kongu připravila o život 5,4 miliónů lidí. Ačkoliv oficiálně skončila v roce 2003, nepokoje přetrvávají dodnes stejně jako rozsáhlá humanitární krize. V současnosti jsou největším problémem nemoci, jako jsou malárie, průjem, pneumonie a podvýživa, spojené s akutním nedostatkem potravin a léků. Většina úmrtí byla způsobena snadno léčitelnými onemocněními, která by nenastala, kdyby válka nezpůsobila kolaps zdravotního systému a rozvrat tradiční obživy obyvatel. Lidé odchází z domova, aby si našli práci v dolech. Jsou známy případy žáků, kteří motivovaní penězi odešli ze školy pracovat do koltanových dolů. Avšak ani práce v dolech není jistá a z kopáčů bez prostředků se stávají vojáci. Během konfliktu došlo k zabíjení i zotročování Pygmejů – kmenů žijících v pralese. Za účelem obživy bylo zahubeno mnoho zvířat, populace slonů a horských goril v národních parcích na východě země.

Zprávy Panelu expertů OSN přímo obviňují Rwandu, Ugandu a Burundi z ilegální těžby a vývozu surovin DRK, také jmenují firmy, které koltan z Afriky využívají. Na kontroverzním seznamu 125 společností je řada evropských či amerických firem jako například Alcatel, Compaq, Dell, IBM, Ericsson, Nokia a další. „Kdyby Západ uzavřel ventily, kterými tam proudí miliony dolarů, snad by to donutilo znepřátelené strany uzavřít mír,“ míní Pavel Mikeš, český afrikanista a bývalý velvyslanec v Kongu. Podle Alexe Shoumantoffa, reportéra amerického časopisu Vanity Fair, putuje největší množství konžského koltanu do USA, a to do americké armády, která jej využívá k výrobě zbraní. „Mnoho koltanu z Konga tímto způsobem skončilo v Iráku,“ tvrdí Shoumantoff.

[1] Do roku 2010 byla mise známa pod názvem MONUC. Zkratka MONUSCO znamená Stabilizační mise OSN v Demokratické republice Kongo.